

Onze initiatieven voor 2014

Jaarplan

alliander

De energievoorziening van morgen

Als netwerkbedrijf hebben wij een belangrijke maatschappelijke taak. Wij zorgen voor de energievoorziening van vandaag en morgen. Het is onze taak om energietransport veilig, betrouwbaar en betaalbaar te houden. Daarom investeren we in uitbreiding en onderhoud van onze netten.

Hoewel de toegang tot energie voor onze klanten vooropstaat, krijgt duurzaamheid een steeds belangrijkere rol. Bedrijven en consumenten hebben steeds vaker de wens om zelf energie op te wekken en energie te besparen. Met de slimme meter en energiemanagementsystemen krijgen zij meer inzicht en controle over hun energieverbruik. Dat helpt om slimmer met energie om te gaan.

Peter Molengraaf
Mark van Lieshout
Raad van Bestuur Alliander

Belangrijke marktontwikkelingen

Verstedelijking

Steeds meer mensen en bedrijven trekken naar de stad. Dit heeft gevolgen voor de energievoorziening. In ons werkgebied zijn beide uitersten zichtbaar: gebiedsuitbreiding en leegloop. We anticiperen hierop met passende investeringen in het net. Met IT-technologie en andere innovaties willen wij de infrastructuur optimaliseren en dure uitbreidingen voorkomen of uitstellen.

Energieverbruik verandert

In de toekomst zal, onder meer door elektrisch vervoer, het gebruik van elektriciteit toenemen. Daarnaast zien we dat woningen, gebouwen en industrie steeds energiezuiniger worden. We passen onze netten hierop aan en investeren om het energieverbruik in woningen terug te dringen.

Toename van decentrale energieopwek

Steeds meer consumenten en bedrijven gaan hun eigen elektriciteit, warmte en biogas produceren. Dat doen ze individueel, maar ook collectief met bijvoorbeeld burens of in coöperaties. Wij maken energienetten geschikt voor de teruglevering van energie uit verschillende energiebronnen.

Digitalisering

Door technologische ontwikkelingen en IT worden apparaten energiezuiniger en komen er steeds meer slimme toepassingen. Wij investeren in nieuwe technologieën die klanten zelf controle geven over hun energievoorziening.

Inhoudsopgave

Over de verduurzaming van de energievoorziening zijn landelijk afspraken gemaakt in het Energieakkoord. Met nieuwe initiatieven wil Alliander, samen met partners, een concrete bijdrage leveren aan verdere verduurzaming van onze samenleving. In 2013 zijn we activiteiten gestart die gericht zijn op elektrische mobiliteit, duurzame gebiedsontwikkeling en duurzaam wonen.

Bij het uitvoeren van onze werkzaamheden moeten we keuzes maken. De tarieven voor netbeheer dalen vanaf 2014. Dit is gunstig voor onze klanten, maar maakt het moeilijker om het huidige investeringsniveau te handhaven. We hebben een zorgvuldige afweging gemaakt tussen het onderhoud aan onze elektriciteits- en gasnetten enerzijds en het faciliteren van de toekomstige energiewensen anderzijds. In dit jaarplan leest u wat onze bijdrage in 2014 is aan de betrouwbare energievoorziening van morgen.

Toename mogelijkheden voor energieopslag

Door innovatie en nieuwe technologie nemen de mogelijkheden toe om (elektrische) energie op te slaan. Dit maakt het mogelijk om (duurzaam) opgewekte energie te bewaren. Deze ontwikkeling heeft mogelijk een grote invloed op de energievoorziening van de toekomst. Wij dragen bij aan de ontwikkeling van kennis door middel van onderzoek en proefprojecten.

Dit doet Alliander 4

Profiel	4
Missie, visie & strategie	6

Energie voor onze omgeving 7

Klanten	8
Medewerkers	9
Aandeelhouders en investeerders	10

Verbonden met de regio 11

Noord-Holland	12
Amsterdam	13
Zuid-Holland	14
Flevoland	15
Gelderland	16
Friesland	17
Noord-Brabant	18
Alliander in Duitsland	19

Nieuwe dienstverlening 20

Investeringen 2014 in onze regio's	22
------------------------------------	----

Dit doet Alliander

Klantaansluitingen

5,7 mln

Marktaandeel

37%

Netto-omzet

1,7 € mld

Aantal medewerkers

7.100

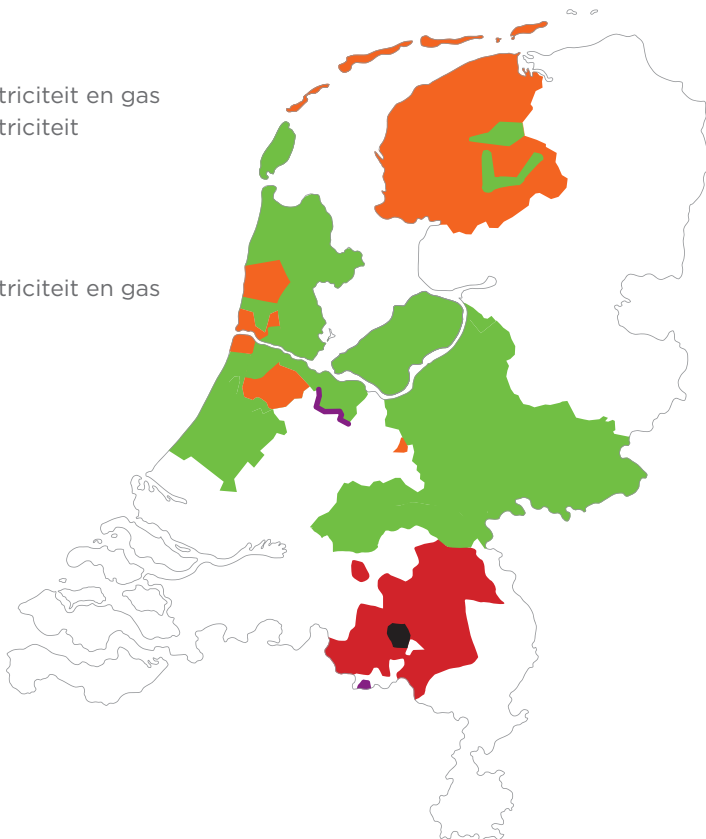
Alliander is een energienetwerkbedrijf, een groep waarin diverse bedrijven actief zijn. Via onze energienetten brengen we gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Met ons werk maken wij wonen, werken, transport en recreatie mogelijk. We willen klanten meer inzicht en controle geven over hun energieverbruik. Daarom krijgen energiediensten van derden veilig toegang tot ons netwerk. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.

Liander

- Elektriciteit en gas
- Elektriciteit
- Gas

Endinet

- Gas
- Elektriciteit en gas

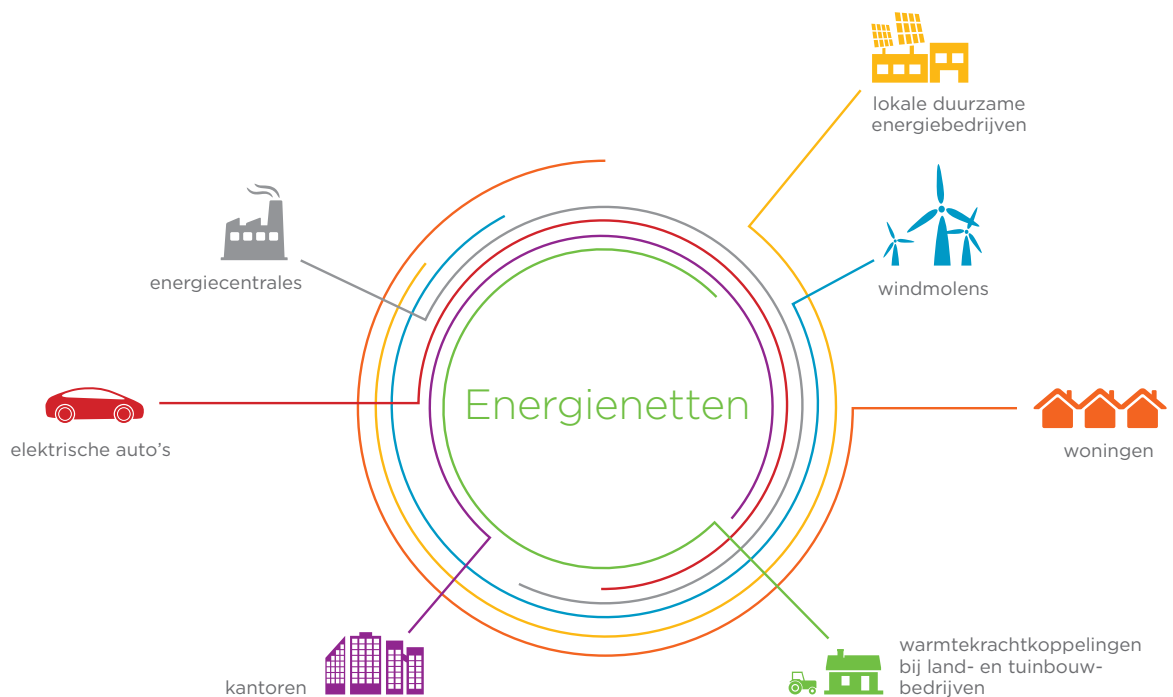

Onze belangrijkste taak is de distributie van gas en elektriciteit van en naar consumenten, bedrijven en instellingen. Het is wettelijk vastgelegd dat dit de exclusieve verantwoordelijkheid is van netbeheerders. De netto-omzet komt voor circa 90% uit aansluitingen, meters en distributie van energie. De netbeheerders Liander en Endinet houden daarom hun energienetten in goede conditie, zorgen voor de distributie en sluiten klanten aan op de energienetten. Zij zijn ook verantwoordelijk voor het periodiek beschikbaar stellen van (meter)data aan marktpartijen, zoals leveranciers van energie. Hiermee faciliteren we een vrije energiemarkt.

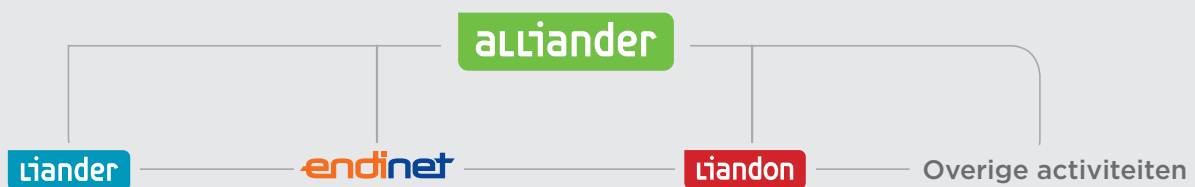
Naast het transport van energie helpen wij klanten bij hun complexe energievraagstukken. Liandon ontwikkelt energie-infrastructuren op maat. Daarnaast werken wij met nieuwe bedrijfsactiviteiten aan verdere verduurzaming van onze samenleving. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzame gebiedsontwikkeling, elektrische mobiliteit en duurzaam wonen.

Onze rol in de energieketen

In de traditionele energieketen worden elektriciteit en gas voor het grootste deel centraal geproduceerd. Het laatste decennium is er een sterke decentrale ontwikkeling. Het percentage consumenten en bedrijven dat zelfgeproduceerde duurzame energie levert aan onze energienetten, neemt toe. Alliander produceert zelf geen energie, maar distribueert gas en elektriciteit in de regio. Alle energie in de energienetten wordt door de netbeheerders Liander en Endinet zo efficiënt mogelijk gedistribueerd. Bijvoorbeeld van windmolens naar huishoudens of naar laadpunten voor elektrisch vervoer.

Onze organisatie

Alliander is een groep waarin Liander, Endinet en Liandon actief zijn. Samen zorgen zij voor onderhoud, vernieuwing, uitbreiding en aanpassing van het energienetwerk.

De netbeheerders Liander en Endinet transporteren elektriciteit en gas naar huishoudens, bedrijven en

instellingen. Met een betrouwbaar energienetwerk dragen zij bij aan groei in de regio's waarin zij actief zijn.

Liandon helpt klanten met oplossingen voor hun complexe energievraagstukken. Liandon is actief in de hele keten van energietransporttechnologie: van consultancy tot ontwerp, realisatie en onderhoud.

Onze strategische uitgangspunten:

1

Voortdurend beter presteren op dienstverlening, leveringszekerheid en kosten.

2

Verbeteren van beheersing van energiestromen en inzicht in energieverbruik.

3

Klanten helpen energie te besparen en over te schakelen naar duurzame energiebronnen.

Missie, visie & strategie

Onze klanten zijn in toenemende mate afhankelijk van energie. Zij rekenen erop dat energie op een veilige en betrouwbare manier beschikbaar is. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de energievoorziening, ook op de langere termijn, betaalbaar blijft en duurzamer wordt.

Missie

Wij streven naar een betere samenleving in de regio's waarmee we zijn verbonden.

Visie

Het energielandschap verandert. Energie wordt centraal én lokaal geproduceerd en er ontstaan nieuwe energievormen en -toepassingen.

Er ontstaat nieuwe dienstverlening, bijvoorbeeld op het gebied van elektrisch vervoer, energiebesparing, energiemanagement en lokale opwek. Dit stelt andere eisen aan onze infrastructuur en de informatievoorziening. Alliander wil bij deze veranderingen een faciliterende rol vervullen. Wij faciliteren een open energiemarkt en ondersteunen duurzame energiekeuzes van onze klanten en van de regio's waarin we werken.

Strategie

Met onze klanten werken wij nauw samen om de omschakeling naar duurzame energiebronnen te realiseren. Alliander blijft continu verbeteren door de ontwikkeling en professionaliteit van medewerkers te stimuleren.

Energie voor onze omgeving

Onze stakeholders hebben verschillende behoeften. Om hen zo goed mogelijk te helpen, gaan we in gesprek. Samen bepalen we wat er nodig is om de energietoekomst vorm te geven.

Klanten

- Wij zijn de nummer één dienstverlener in de ogen van de klant.
- Wij faciliteren de overgang naar een duurzame energievoorziening.
- Wij zijn de natuurlijke partner in de ontwikkeling en uitvoering van energiebeleid.

Medewerkers

- Wij zijn een innovatief en succesvol bedrijf waar veilig en gedreven aan een betere samenleving wordt gewerkt.

Aandeelhouders en vreemd-vermogensverschaffers

- Wij zijn een robuuste, maatschappelijke en economisch verantwoorde investering.
- Wij ondernemen maatschappelijk verantwoord, met oog voor het milieu en de samenleving.

Een innovatief energienet in Zaanstad

In 2014 werken wij samen met de gemeente Zaanstad, de provincie Noord-Holland, het Zaans Medisch Centrum, woningcorporaties en enkele grote industrieën aan een innovatief en open warmtenet. Restwarmte zal nuttig ingezet worden. Het net is ook geschikt om in de toekomst overschotten aan duurzame elektriciteit op te nemen. Bijzonder aan de Zaanse aanpak is de samenwerking tussen uiteenlopende partijen, zoals leveranciers, afnemers, netwerkbedrijf, overheid en het bedrijfsleven.

Energie voor klanten

Miljoenen klanten vertrouwen erop dat energie ieder moment van de dag beschikbaar is. Daarom werken wij aan goede service en een veilig en betrouwbaar energienet. Daarnaast bereiden wij ons voor op een toekomst waarin opwek en verbruik van energie veranderen.

24/7 de beste dienstverlening

De tevredenheid van onze klanten is hoog. In onze dienstverlening is de toegang tot energie voor hen het belangrijkste. Daarom investeren we in 2014 ruim 420 miljoen euro in onderhoud, uitbreiding en versterking van onze netten. Om het gemak voor klanten te vergroten, kiezen we ervoor om de dienstverlening klantgericht en persoonlijker te maken. Daarbij wordt onze online dienstverlening steeds uitgebreider. Klanten krijgen bij een storing online informatie over de status, de verwachte eindtijd en de getroffen straten. De tarieven voor netbeheer dalen vanaf 2014, wat merkbaar is op de energierekening van klanten.

Helpen bij energiebesparing

We zien het als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om een actieve bijdrage te leveren aan energiebesparing. Dit doen we onder meer door het aanbieden van de slimme meter. Er zijn handige apps en energiemanagementsystemen op de markt waarmee klanten met een slimme meter real-time hun energieverbruik kunnen volgen. Zo krijgen zij beter inzicht in

hun besparingsmogelijkheden. Met 'open data' stimuleert Liander de ontwikkeling van innovatieve toepassingen in combinatie met de slimme meter. Deze data zijn ontdaan van privacygevoelige informatie en helpt ons om transparant te zijn over de gegevens die we verzamelen en feedback te krijgen op onjuistheden in de data. Er is wereldwijde belangstelling voor deze ontwikkeling.

In 2014 gaan de netbeheerders door met het aanbieden van de slimme energiemeter. In 2020 moet de meter bij 80% van onze klanten zijn geplaatst.

Stimuleren van marktontwikkelingen naar een duurzame energievoorziening

Juist nu het energielandschap snel verandert, zoeken we samenwerking met innovatieve partners en haken we aan bij maatschappelijke initiatieven. We helpen mensen die samen met hun buurt, wijk of stad een lokaal duurzaam energie-initiatief willen starten. Een we geven inzicht in de gezamenlijk opgewekte energie.

Op verschillende manieren willen we het onderwerp duurzame energie onder de aandacht brengen om de energiewensen van overheden, bedrijven en consumenten te ondersteunen. In 2014 werken we bijvoorbeeld aan het project 'Texel, slim zelfvoorzienend'. Verder zetten we vernieuwende samenwerkingsverbanden voort, zoals het Smart Energy Collective waarin we meewerken aan de ontwikkeling van intelligente energieconcepten.

Innoveren doe je samen

Speciaal voor medewerkers hebben wij het online ideeplein 'SamenSlim'. Hier kunnen collega's hun verbeterideeën delen én reageren op ideeën van anderen om verbetersuggesties nog sterker te maken. De meest kansrijke ideeën worden onderzocht en, indien haalbaar, gerealiseerd. We dagen collega's uit om hun manier van werken zelf te beïnvloeden.

SamenSlim
het ideeplein van Liander

Energie voor medewerkers

Met ongeveer 7000 medewerkers werken we aan een betrouwbare, veilige en duurzame energievoorziening. We hebben een uitdagende opdracht die er toe doet in de maatschappij. Daarom wil Alliander ieders talent optimaal benutten en ontwikkelen.

Topwerkgever zijn

Wij blijven bouwen aan een organisatie waar medewerkers vertrouwen hebben in de professionaliteit en het vakmanschap van collega's. We willen dat zij plezier hebben in hun werk, trots zijn op wat ze doen en dat zij hun ambities kunnen realiseren. We onderzoeken de medewerkerstevredenheid continu en willen een Great Place to Work zijn.

In de komende jaren hebben we te maken met extra uitstroom van medewerkers als gevolg van de vergrijzing. Tot 2020 stromen er veel technisch geschoolde collega's uit. Op de arbeidsmarkt zoeken we actief naar nieuwe, gekwalificeerde collega's die een bijdrage willen leveren aan de toekomstige energievoorziening. In 2014 promoten we de bekendheid van Liander onder werkzoekenden door middel van een arbeidsmarktcampagne waarin onze bijdrage aan de maatschappij centraal staat.

Ontwikkelen van toekomstgerichte kennis en competenties

Veranderingen in de energiemarkt vormen ook een uitdaging voor medewerkers. Omdat de eisen van onze klanten en de omgeving steeds hoger zijn, worden onze werkzaamheden complexer. We streven ernaar ons werk steeds efficiënter in te richten om zo klantgericht mogelijk te werk te gaan. Veiligheid blijft daarbij het belangrijkste uitgangspunt. Alliander investeert volop in training en bijscholing van medewerkers. We hebben een eigen opleidingscentrum en elke medewerker heeft een eigen opleidingsbudget. Daarnaast verstevigen we in 2014 de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en (regionaal) onderwijs. Samen kunnen we regionale plannen uitwerken en leren en werken dichter bij elkaar brengen.

Als maatschappelijk betrokken organisatie bieden we medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt de kans om zich bij Alliander verder te ontwikkelen. We verwachten dat er in 2014 negentig deelnemers via het programma Step2Work bij ons aan de slag zijn.

Maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering

In onze bedrijfsvoering besteden we veel aandacht aan verantwoord ondernemen. Wij hebben de ambitie om in 2020 een klimaatneutrale bedrijfsvoering te hebben. Verder maken wij afspraken met leveranciers over maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Het streven is dat in 2014 met meer dan de helft van onze leveranciers MVI-contracten worden gesloten.

Energie voor aandeelhouders en investeerders

Voor onze aandeelhouders en investeerders is onze ambitie om een robuuste, maatschappelijk en economisch verantwoorde investering te zijn. We zoeken actief de dialoog op over onze investeringen.

Beter presteren dan de sector op het gebied van operational excellence

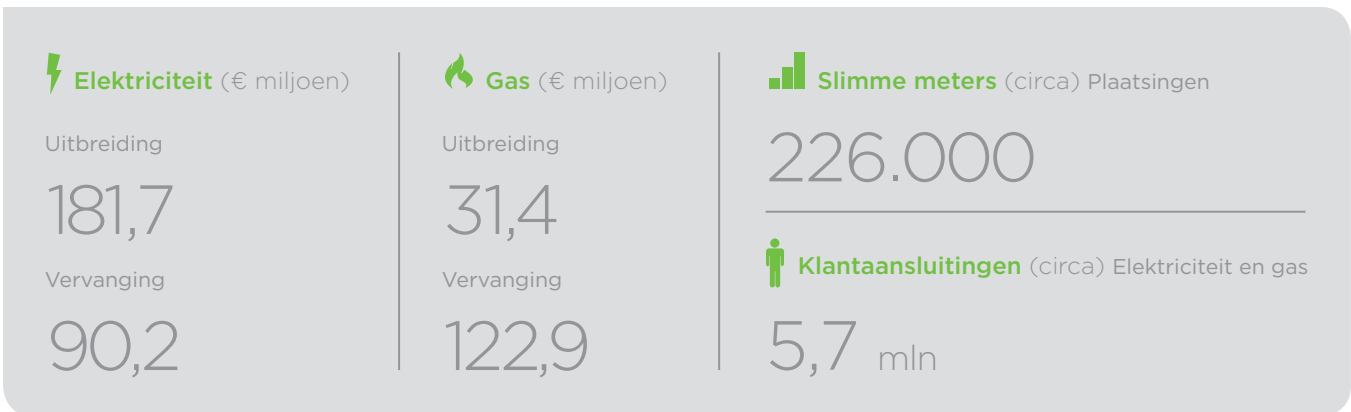
De beste dienstverlening leveren voor klanten, betekent dat wij de organisatie doorlopend moeten blijven aanscherpen. Bij alle activiteiten die wij uitvoeren, maken we een integrale afweging tussen economische, sociale en milieubelangen. De toezichthouder Autoriteit Consument & Markt heeft bekend gemaakt dat de tarieven die netbeheerders mogen berekenen aan hun klanten vanaf 2014 dalen. Voor Liander en Endinet betekent dit dat er minder financiële ruimte is om te investeren in het energienet. En dat terwijl investeringen in het energienet juist hard nodig zijn voor de overgang naar een duurzame energievoorziening.

Bij de uitvoering van onze taken krijgt efficiëntie in ons werk de volle aandacht, ook om de energierekening betaalbaar te houden. In 2014 lopen programma's die moeten leiden tot een meer efficiënte organisatie, waarin het werk voor klanten in één keer goed wordt uitgevoerd. We willen toe naar een organisatie die leert, zodat we veiligheid, kwaliteit en klanttevredenheid steeds verbeteren.

Solide resultaten passend bij het gereguleerde toegestane rendement

Alliander is een financieel gezond bedrijf, een robuuste, maatschappelijke en economisch verantwoorde investering. Dit solide fundament maakt het mogelijk om bedrijfs-economische en maatschappelijke doelen te realiseren. Investerings toetsen wij aan ons financieel beleid en elementen als maatschappelijk toegevoegde waarde, reguleringseisen en het realiseren van een adequaat rendement. We willen hierbij minimaal een solide A-rating profiel behouden en zorgen voor een goede toegang tot de kapitaalmarkt.

Verbonden met de regio

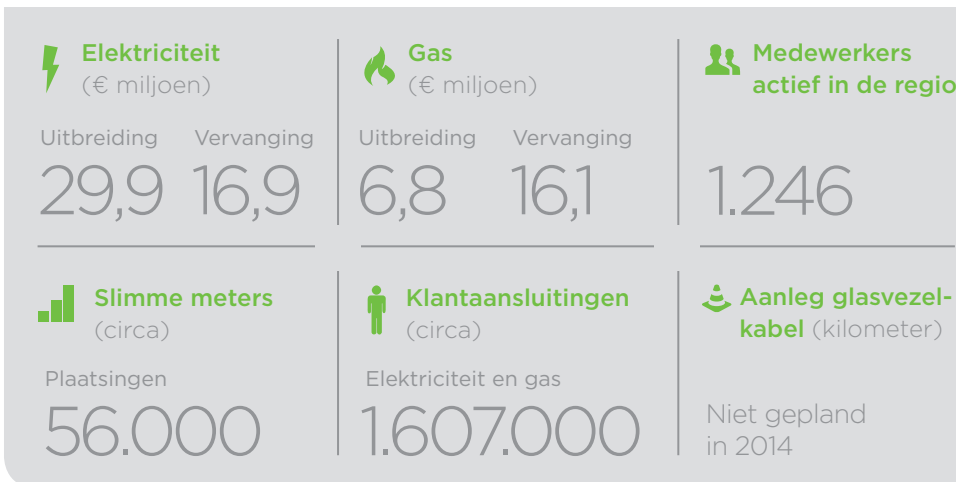

Dagelijks rekenen miljoenen klanten op elektriciteit en gas. In een groot deel van Nederland zorgen wij voor het transport van deze energie. Tegelijkertijd werken we aan een betrouwbare, veilige en duurzame energievoorziening voor de toekomst. Omdat er lokaal verschillen zijn in de energiebehoefte en de mogelijkheden voor energieopwekking, kiest Alliander voor een regionale aanpak.

In 2014 werken we hard aan het moderniseren we onze energienetten. Op grote schaal worden gasleidingen vervangen in onder meer Amsterdam, Gelderland en Zuid-Holland. Ook verzwaren we elektriciteitsnetten, waardoor we beter voorbereid zijn op het toenemende elektriciteitstransport. Voor het uitwisselen van alle informatie naar en van de slimme netten is een robuust en toekomstvast telecommunicatienetwerk nodig. Daarom bouwen we ons eigen draadloos telecommunicatienetwerk. We leggen honderden kilometers glasvezelkabel in de regio's. Dit netwerk wordt een belangrijke schakel in de digitale communicatie met diverse toepassingen in het energienet, zoals slimme meters en intelligente middenspanningsruimtes.

Noord-Holland

De provincie Noord-Holland kiest voor vormen van duurzame energie die voor de regio de meeste waarde toevoegen. Dit zijn met name wind- en zonne-energie en energie in de tuinbouw. Liander draagt hierin bij door het versterken van de energienetten en ondersteuning te bieden bij het realiseren van de doelstellingen in de regio.

Energie uit wind en zon

Steeds meer particulieren en bedrijven willen zelf energie opwekken. Liander helpt daarbij. In de regio Noord-Holland bieden windenergie en zonne-energie veel kansen. In 2014 werken wij mee aan twee initiatieven voor collectieve opwek van zonne-energie: in het Haarlemse Ramplaankwartier en langs de A4 in Haarlemmermeer. Ook maken we het energienet in Middenmeer klaar voor mogelijke uitbreiding van windenergie.

Nieuwe woningen en grote bedrijven aansluiten

Als gevolg van de economische crisis wordt in alle regio's minder nieuwbouw van woningen en bedrijventerreinen gerealiseerd. In 2014 staat in Noord-Holland toch een aantal grote bouwprojecten gepland, waaronder nieuwe datacenters rondom Schiphol-Rijk.

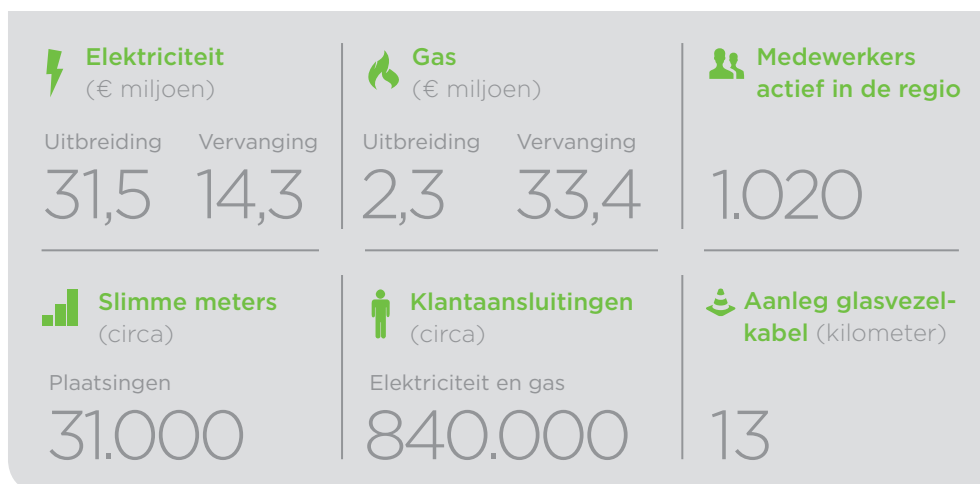
Amsterdam is een van de belangrijkste internetknooppunten in de wereld. De betrouwbare energievoorziening in ons land is een van de belangrijkste redenen voor deze bedrijven om zich hier te vestigen.

Liander past de energie-infrastructuur aan en vergroot de capaciteit van enkele onderstations om nieuwe klanten aan te kunnen sluiten op het lokale energienet. Ook in een duurzaam bedrijvenpark ten zuiden van Hoofddorp en in glastuinbouwgebieden in Rijsenhout en Aalsmeer sluiten we nieuwe bedrijven aan.

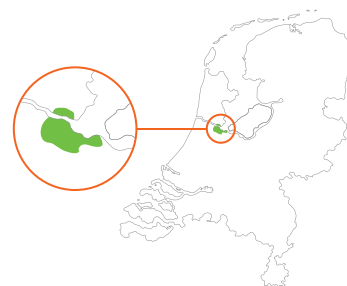
Samen met aannemers staan we sterker

Aannemers zijn onmisbaar voor de uitvoering van ons werk. Met gezamenlijke kennis en kunde kunnen we innoveren en onze processen verbeteren. Daarbij is solide samenwerking een noodzaak om in de toekomst over voldoende gekwalificeerd personeel te beschikken. Tot 2018 werkt Liander in de regio Noord-Holland samen met vaste aannemers, waaronder Stam & Co, aan de aanleg van netten. De lange contractperiode biedt zekerheid voor alle partijen. Aannemers kunnen het werk beter plannen en gericht investeren in werving en opleiding van personeel en Liander weet dat afgesproken resultaten worden behaald.

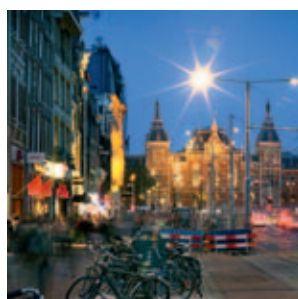
Amsterdam

Amsterdam speelt een cruciale rol in de Nederlandse economie. Wij zijn er trots op dat Liander daar dagelijks kan zorgen voor een betrouwbare energievoorziening. Het onderhoud aan de infrastructuur in Amsterdam is complex en wordt bemoeilijkt door de beperkte ruimte in de stad en drukke verkeersroutes. In overleg met de gemeente worden werkzaamheden nauwkeurig gepland om overlast zoveel mogelijk te voorkomen.

Elektriciteitsgebruik neemt toe

De vraag naar elektriciteit groeit in Amsterdam. Liander werkt op verschillende plaatsen in de stad aan verzwaring van de infrastructuur om 24/7 voldoende stroom te kunnen bieden. In 2014 verzwaren we onder meer drie onderstations in Bijlmer Noord, Duivendrecht en de Oosterparkbuurt. Om de

leveringszekerheid van energie onverminderd hoog te houden, investeren we in Amsterdam in het vervangen van verouderde netten en toebehoren. In 2014 vervangen we 36 kilometer brasse leidingen van grijs gietijzer en verouderde aansluitingen. Liander start een proef om deze aansluitingen met nieuwe technieken te vervangen, zodat we overlast en kosten kunnen beperken. Op enkele plaatsen in Amsterdam wordt de capaciteit van het net verhoogd tot 20 kilovolt. Dit gebeurt onder meer om grote bedrijven rond de Zuidas van energie te kunnen voorzien.

Ontwikkeling van de Zuidas

De Zuidas heeft zich ontwikkeld tot een stadscentrum van internationaal zaken doen en kennisontwikkeling. In de (duurzame) kantoorgebouwen in het gebied zijn grote bedrijven gevestigd. Om deze bedrijven te voorzien van water, telecom, riolering en energie is een multifunctionele ondergrondse ruimte gecreëerd.

Hierdoor is bij werkzaamheden de hinder voor de omgeving beperkt. In de komende jaren wordt door Rijkswaterstaat en de gemeente Amsterdam gewerkt aan verdere ontwikkeling van de Zuidas. Dit heeft grote impact op de bestaande energie-infrastructuur. Voor het verbreden van snelwegen en het (deels) ondergronds brengen van de snelweg A10 zal Liander tientallen kilometer kabels en leidingen verleggen, nieuwe verbindingen maken en damwanden van 35 meter diep creëren. Ook zullen wij onderstations verzwaren om de energievoorziening in het gebied te vergroten. Tot 2018 zijn de kosten voor Liander geraamd op circa 30 miljoen euro.

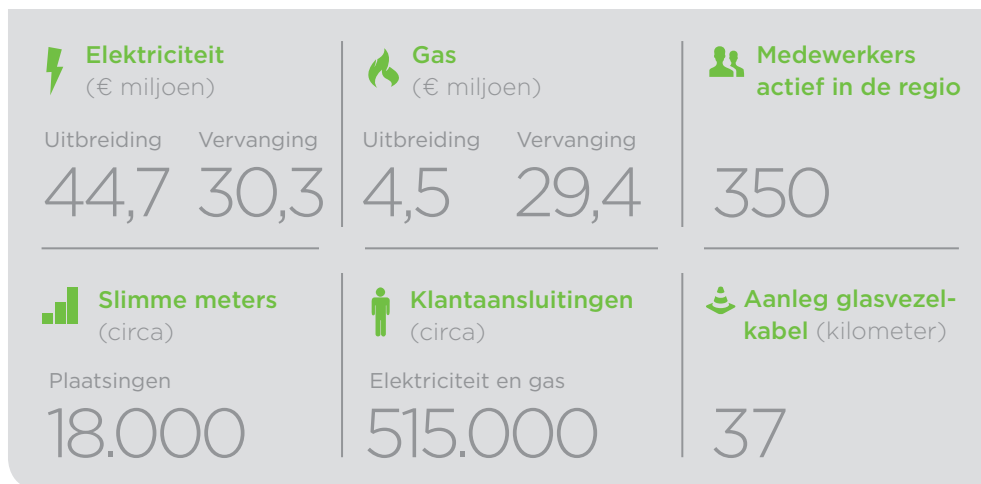
Partner in Amsterdam Smart City

In 2014 zijn wij opnieuw partner in Amsterdam Smart City, een initiatief met meer dan 100 partijen die samenwerken aan slimme toepassingen met energie in Amsterdam. We testen verschillende technologieën in Nieuw-West, IJburg en Zuidoost. Samen met bewoners onderzoeken we

in 2014 hoe hun wijk aangenamer en duurzamer kan worden. Door nieuwe technologieën tastbaar te maken, willen we bewoners prikkelen om zelf aan de slag te gaan met bijvoorbeeld zonnepanelen, een slimme meter of slimme toepassingen in huis. In Nieuw-West testen we in 2014 technologieën voor het op microschaal opwekken van elektriciteit die in batterijen wordt opgeslagen.

Zuid-Holland

In Zuid-Holland past Liander de infrastructuur voor gas en elektriciteit aan om nieuwe woningen en bedrijven aan te kunnen sluiten. Daarnaast ondersteunen we de provincie in haar ambities om in 2020 14% van het totale energieverbruik op te wekken uit hernieuwbare bronnen. In 2014 wordt in Leiden een pilot met energiebesparende openbare verlichting voortgezet.

Aanpassing van het energienet

In Zuid-Holland worden in 2014 meerdere kleine bouwprojecten gerealiseerd. Liander breidt de elektriciteitsnetten uit in onder meer Noordwijk, Voorhout, Sassenheim en Alphen aan den Rijn. We zorgen tegelijk voor verzwaring van het net om de verwachte toename in de vraag naar elektriciteit te kunnen opvangen. In Leiden zullen we onze werkzaamheden op het Bio Science Park in 2014 afronden. Met de gemeente Leiden heeft Liander een 'design and construct' overeenkomst ondertekend. Dit wil zeggen dat de aannemer een oplossing ontwerpt en uitvoert op de meest economische wijze.

In 2014 werken we ook aan vernieuwing en aanpassing van het net om de kans op lokale storingen te verminderen. In Voorhout, Wassenaar, Oegstgeest, Alphen aan den Rijn en Leiderdorp hebben klanten in 2013 meerdere onderbrekingen gehad in de energielevering. Liander past het energienet aan om de betrouwbaarheid van de energievoorziening in de regio hoog te houden.

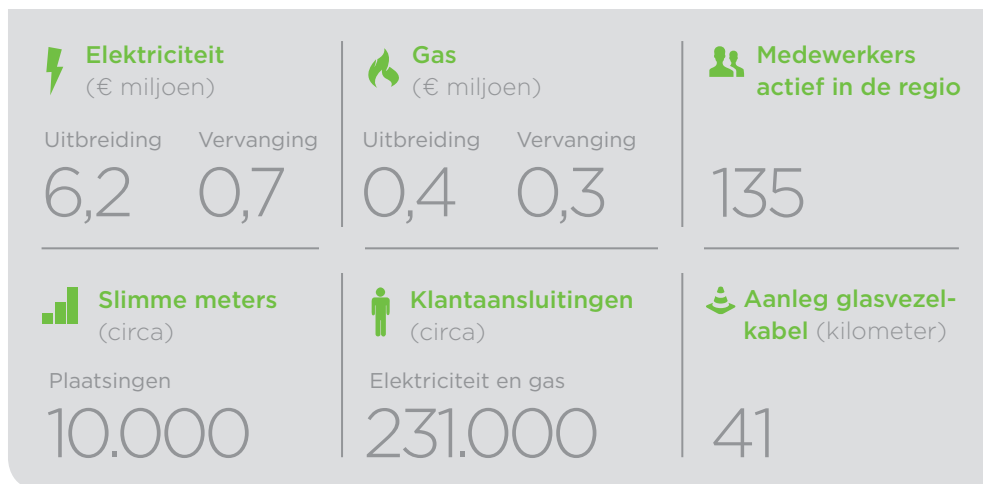
Ontwikkelingen glastuinbouw

In Zuid-Holland zijn meerdere clusters van tuinbouwbedrijven gevestigd. In en rondom al deze zogenaemde greenports vindt in 2014 herstructurering plaats en worden nieuwe gebieden ontwikkeld. Liander past de huidige netstructuur in deze gebieden aan om bedrijven met een substantiële vermogensbehoefte aan te kunnen sluiten. De Greenpoort Boskoop ontwikkelt snel en ook in de Zuidplaspolder wil men 60 hectare voor glastuinbouw realiseren.

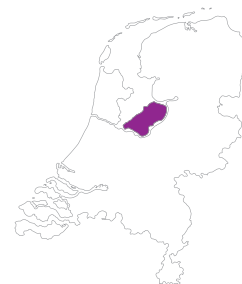
Slimme openbare verlichting in Leiden

Verlichting van snelwegen of straten is noodzakelijk voor de sociale en verkeersveiligheid. Echter het kost relatief veel energie. Steeds meer gemeenten stellen ons de vraag hoe zij op openbare verlichting kunnen besparen. Bijvoorbeeld door zelf de tijd te kunnen bepalen waarop de openbare verlichting inschakelt, willen we gemeenten actief ondersteunen in de overgang naar energiezuinige openbare verlichting. Daarom testen we een 'slimme aansluiting voor openbare verlichting' voorzien van monitoring-, schakel- en dimfuncties. In 2014 worden pilots met het zogenaemde FlexOV voortgezet in Amsterdam, Leiden en Zaltbommel.

Flevoland

In Flevoland worden nog veel nieuwbouwprojecten gerealiseerd. Liander investeert daarom 6,6 miljoen euro in de uitbreiding van het energienet in deze regio. Daarnaast denken we met de provincie en gemeenten mee over duurzame initiatieven. Windparken spelen een belangrijke rol in de ambitie van de provincie Flevoland om in 2020 energieneutraal te zijn.

Meer natuur in Flevoland

Als een van de eerste regio's in Nederland heeft Flevoland geïnvesteerd in windenergie. De provincie Flevoland biedt initiatiefnemers nu zelfs de ruimte om 'tweede generatie windparken' te ontwikkelen. De provincie wil meer megawatts met minder windmolens. De nieuwe windmolens moeten worden geconcentreerd in windparken. Hierdoor wordt het oorspronkelijke open landschap hersteld en neemt de duurzame energieproductie toe.

Almere wordt op vijf na grootste stad in Nederland

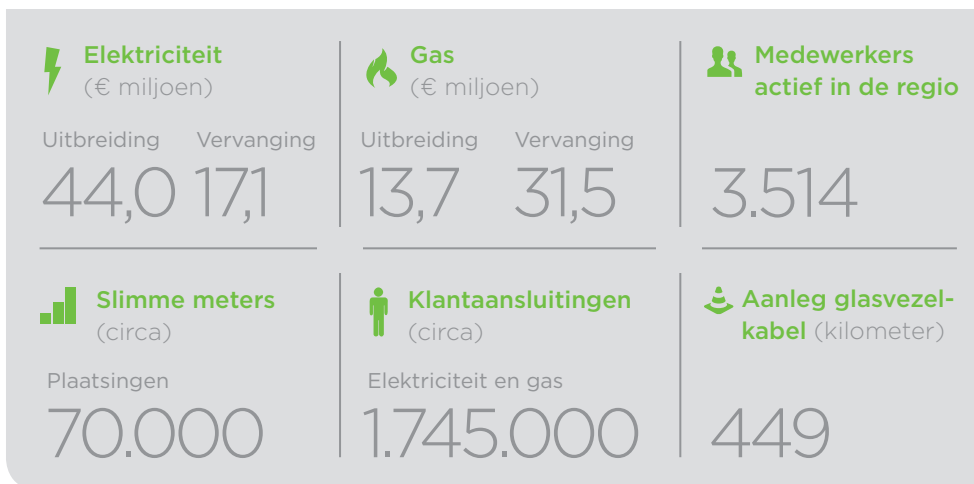
Tot 2030 zijn in de Noordelijke Randstad ruim 200.000 nieuwe woningen nodig. Een deel van die vraag kan binnen steden als Amsterdam en Utrecht en binnen de gemeente Haarlemmermeer worden ingevuld. Voor het overige deel blijkt Almere, na afweging van verschillende alternatieven, de meest geschikte locatie te zijn. Almere heeft voldoende ruimte om kwalitatief hoogwaardig te wonen, te werken en te leven. Het Rijk heeft daarom aan de gemeente Almere gevraagd om 60.000 woningen te bouwen en 100.000 banen te creëren. Hiermee gaat Almere behoren tot de top vijf van grootste steden van Nederland. In 2014 bereidt Liander de infrastructuur voor op de verwachte toename van het energieverbruik in Almere.

Vervanging en uitbreiding

Om de betrouwbaarheid van de energievoorziening te garanderen, investeert Liander in vervanging van delen van het netwerk. In 2014 werken we hieraan onder meer in Muiden bij de reconstructie van de snelweg A1. Onder de Vecht wordt een nieuwe grote gasleiding aangelegd. In verband met verwachte nieuwbouw breiden we onze gas- en elektriciteitsnetten uit. We werken aan de energievoorziening voor woningbouw in Lelystad, Almere, Zeewolde, Dronten, Blaricum, Weesp en Muiden. In Lelystad en Zeewolde breiden we het net uit in verband met (nieuw aan te leggen) industrieterreinen.

Gelderland

Initiatieven voor duurzame energie krijgen in Gelderland veel aandacht. De provincie, gemeenten, burgers en bedrijven ontplooiën veel initiatieven. Liander werkt er graag aan mee. Samen ontdekken we nieuwe mogelijkheden die de energietoekomst ondersteunen. In 2014 investeert Liander ruim 100 miljoen euro om het energienet klaar te maken voor de toekomst.

Proeftuinen voor duurzame energie

Liander werkt aan intelligente energienetten. Bij de introductie hiervan zijn de ervaringen van klanten, zowel particulieren als zakelijke relaties, van toenemend belang. Wat willen zij? Hoe kunnen wij daaraan bijdragen? En wat past binnen een duurzame, slimme energievoorziening? Liander is op een aantal plekken in Nederland proeftuinen gestart, bijvoorbeeld in Lochem en bij het Bedrijvenpark A1 Deventer. We doen hier onder meer ervaring op met een modulair intelligent energienet en met energieopslag in elektrische auto's.

Arnhem-Nijmegen werkt aan groene economie

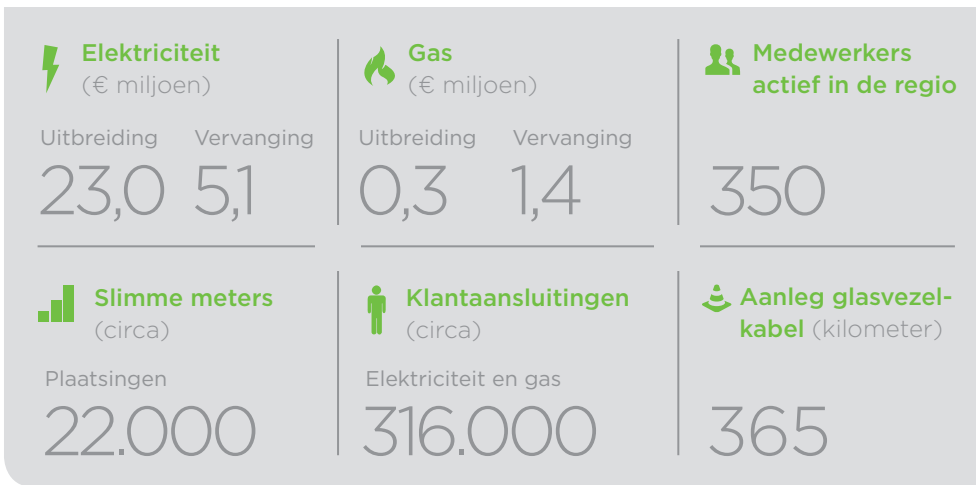
De komende jaren worden in de regio Arnhem-Nijmegen circa 26.000 woningen gebouwd. Onder de noemer 'De Groene Kracht' werken gemeenten in de Stadsregio Arnhem Nijmegen samen aan een groene economie. Het programma focust op duurzame energie, duurzame mobiliteit en een duurzame gebouwde omgeving. Duurzaam bouwen gaat niet alleen over energieverbruik en -besparing. Het gaat ook om goed omgaan met materialen en toekomstwaarde van een woning of gebouw.

Uitbreiding en vervanging van het bestaande net

In Gelderland worden verschillende bouwprojecten gerealiseerd. In 2014 werken we in Apeldoorn, Harderwijk en Veenendaal onder meer aan (duurzame) woningbouwprojecten. Meer dan 4.500 woningen worden opgeleverd met duurzame energiebronnen, zoals warmtepompen of warmte-koudeopslag. In Ede werken wij aan de ontwikkeling van een intelligent energienet voor nieuwe industrieterreinen en de ontwikkeling van windenergie. Daarnaast wordt het bestaande net verzwakt in onder meer Zaltbommel en Zevenaar om de lokale toename van het energieverbruik op te vangen.

Friesland

In de werkzaamheden van Liander in Friesland is een verschuiving zichtbaar. Er worden minder traditionele nieuwe aansluitingen gerealiseerd en de vraag naar ondersteuning van duurzame initiatieven neemt toe. Liander ondersteunt de duurzame ambities van de provincie en gemeenten. Bijvoorbeeld door de aanleg van intelligente energienetten.

Mogelijkheden voor duurzame energieopwekking

Friesland zet in op windenergie. Op verschillende plekken in de regio worden plannen gemaakt voor nieuwe windparken of uitbreiding van bestaande parken. In Makkum komt in 2013 mogelijk een nieuw windpark. De windparken Hiddum-Houw in Wûnseradiel, Windpark A7, Prins in Warns en windpark BeaBuorren worden mogelijk uitgebreid of vervangen. Liander volgt de ontwikkelingen nauwgezet, zodat we het energienetwerk op tijd kunnen aanpassen als dat nodig is. Er lopen ook enkele onderzoeken naar de toepassing van aardwarmte in Friesland. En we sluiten aan bij planvorming van zonneparken op onder meer Texel, Ameland, Schiermonnikoog en in Dokkum.

Aanpassingen in de bestaande energie-infrastructuur

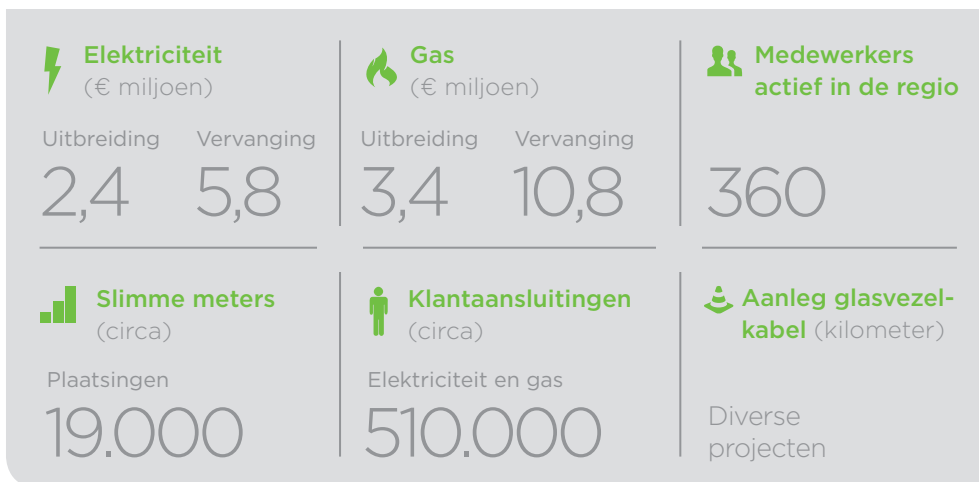
In 2014 start Liander in Kootstertille en rond Harich met werkzaamheden voor de verzwaring van het energienet naar 20 kilovolt. Hiermee kunnen knelpunten in het hoogspanningsnet worden opgelost. De aanpassingen aan het hoogspanning- en middenspanningsnet vormen een miljoeneninvestering. De meeste werkzaamheden vinden plaats in 2014. Het project loopt door tot 2015.

Tussen Dokkum en Nijenga continueert Liander werkzaamheden die in 2013 zijn gestart rond De Centrale As, een nieuwe weg die de ruimtelijke en sociaal-economische infrastructuur in Noordoost Friesland zal verbeteren. Liander verlegt tot 2015 kabels en leidingen in dit gebied. Het grootste deel van de werkzaamheden vindt plaats in 2014. Ook worden in 2014 enkele grote aansluitingen op het gas- en elektriciteitsnet gerealiseerd in Friesland om grote ondernemingen, waaronder de Nederlandse Aardolie Maatschappij in Anjum, van voldoende energie te kunnen voorzien voor hun activiteiten.

Samenwerking met het Friesland College en Friese aannemers

Liander, het Friesland College (ROC) en Friese aannemers werken samen om leerlingen op te leiden en een baan te bieden als monteur in de provincie Fryslân. Dit is nodig vanwege het verwachte tekort aan monteurs in Friesland. De leerlingen zullen in de praktijk les krijgen op het ROC, praktijkervaring krijgen door leermeesters van Liander en het geleerde in de praktijk brengen door werkbegeleiders bij de aannemers. Uiteindelijk kunnen de leerlingen doorstromen naar een baan bij de aangesloten aannemers of netbeheerders.

Noord-Brabant

Om dagelijks te voldoen aan de vraag naar energie, verhoogt Endinet op sommige plaatsen de capaciteit van de netten. Ook wordt de kwaliteit van de gasnetten op verschillende plaatsen verbeterd om de kans op storingen verder te verkleinen. Samen met regionale overheden worden de mogelijkheden van lokale duurzame opwekking van energie verkend.

Stijgende vraag naar energie

Om de toenemende belasting van het net in de toekomst beter op te vangen, is Endinet in 2013 gestart met de implementatie van intelligente netten. Deze werkzaamheden zetten we in 2014 voort, onder meer in Eindhoven met het project Airey. In verband met (verwachte) groei in het gebied breiden we de capaciteit van de energienetten uit. Zo kunnen we de groeiende industrie rond Strijp faciliteren en de gasvoorziening in het centrum van Eindhoven en rond Westerhoven en Bergeijk verbeteren.

Vergroten van de kwaliteit

In 2012 is Endinet gestart met een programma om de kwaliteit van het gasnetwerk te verbeteren. Op basis van een uitgebreide risicoanalyse is besloten om de komende jaren een aantal gasleidingen van onder meer grijs gietijzer

te vervangen. Dit verlaagt het risico op storingen in het gasdistributienet en verhoogt de kwaliteit van het net. Dit programma loopt nog tot en met 2016. De werkzaamheden verlopen volgens plan. Bij het saneren van de leidingen wordt zo veel mogelijk de combinatie gezocht met het waterleidingbedrijf om de overlast voor de omgeving te beperken. Daarnaast worden de leidingen zoveel mogelijk gelijktijdig vervangen in combinatie met reconstructies en andere gemeentewerken.

Ook het asbestsaneringsprogramma voor onze installaties en gebouwen loopt door in 2014. Komend jaar worden in de regio Noord-Brabant naar verwachting 20 distributiestationen, twee klantenstations en een wijkstation gesaneerd.

Project Groen gas

In 2013 is een project uitgevoerd voor het invoeden van groen gas. De noodzakelijke aanpassingen aan de gasinfrastructuur van Endinet zijn inmiddels afgerond. De invoeding van groen gas door een nieuwe groen gas leverancier is in september 2013 gestart. Op dit moment heeft Endinet overleg met in totaal twee initiatiefnemers voor de invoeding van groen gas op diverse locaties verspreid over het voorzieningsgebied. Daarnaast zijn in op verzoek van potentiële invoeders drie haalbaarheidsstudies uitgevoerd.

Project Airey

Om de effecten van op afstand schakelen, decentrale invoeding en op afstand meten te bepalen wordt er in een specifieke wijk van Eindhoven een project Airey opgezet. De huizen worden voorzien van zonnepanelen en de schakelstations van extra meetapparatuur. Zo kunnen we met name de effecten die zonnepanelen op de powerquality hebben leren kennen en ons voorbereiden op een grootschalige decentrale opwek.

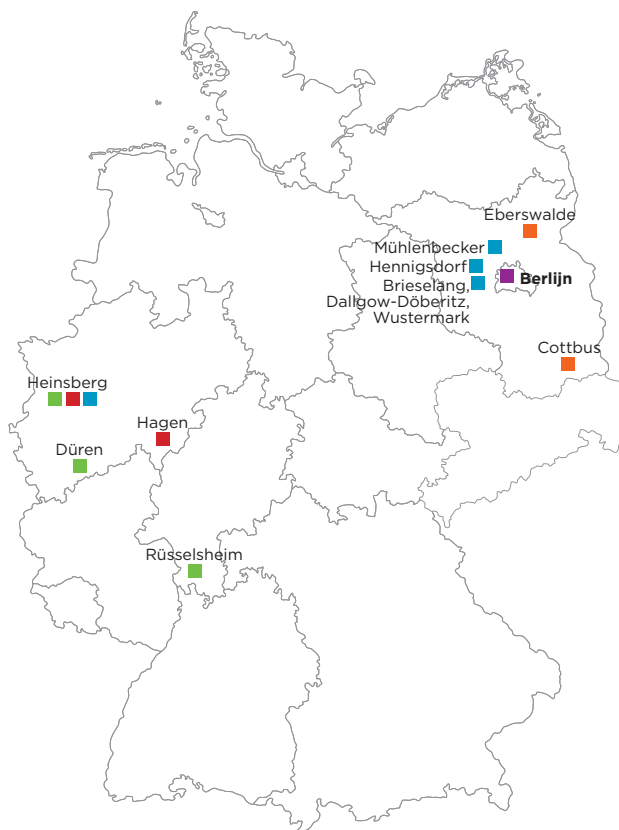
Alliander in Duitsland

Alliander is, via dochteronderneming Alliander AG, al vele jaren actief in Duitsland. Met ongeveer 160 collega's beheren we elektriciteits- en gasnetten, openbare verlichting en verkeerslichten in onder meer Berlijn, Brandenburg, Noordrijn-Westfalen en Hessen. We werken mee aan betaalbare energiesystemen en helpen wijken om slim met energie om te gaan.

Ons werkgebied in Duitsland breidt zich uit. In 2013 kregen we zeven concessies in onder meer Eberswalde, Henningsdorf en Mühlenbecker. Vanaf 2014 beheren we, naast het elektriciteitsnet en de openbare verlichting, ook het gasnet voor 40.000 inwoners van Heinsberg.

In Duitsland gaan de ontwikkelingen op het gebied van schone energie snel. We gaan er meewerken aan duurzame initiatieven, zoals de bevordering van brandstofceltechnologie en zonne-energie. Ook leveren we een bijdrage aan de laadinfrastructuur voor het groeiende aantal elektrische voertuigen. Daarnaast werken we in 2014 op verschillende plaatsen, waaronder Hagen, Rüsselsheim en Cottbus, aan het moderniseren van de openbare verlichting. Hiermee dragen we bij aan energiebesparing in de regio.

- Gemeentelijk - Elektriciteit
- Gemeentelijk - Gas
- Gemeentelijk - Openbare verlichting
- Gemeentelijk - Verkeersverlichting
- Industrieel - Elektriciteit en gas

Nieuwe dienstverlening

Wonen, werken en transport zijn over 10 jaar niet meer hetzelfde als nu. Daarom kijkt Alliander vooruit. Naast ons werk als netbeheerder investeren we gericht in elektrische mobiliteit, duurzame gebiedsontwikkeling en duurzaam wonen. Zo kunnen we de maatschappij helpen bij actuele energievragen en onze energienetten op tijd aanpassen.

Verken de toekomst

In 2014 werken wij aan nieuwe experimenten en proeftuinen om de toekomst te verkennen. Interesse of zelf een goed idee? Stuur dan een e-mail naar info@alliander.com en ga in gesprek met een van onze medewerkers.

01 Alliander is partner in duurzame gebiedsontwikkeling

Gemeenten en provincies hebben ambitieuze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid. Wij gaan hen helpen door te investeren in regionale duurzame gebiedsontwikkeling. En we denken mee over de kansen die beschikbare energiebronnen bieden, zoals warmte en biogas.

In Nijmegen leggen we in 2014 een warmtenet aan, waarbij industriële restwarmte gebruikt wordt om 14.000 woningen van energie te voorzien. Hiermee wordt een CO₂-besparing van 70% in de regio gerealiseerd. Daarnaast werken we in Venlo mee aan het verduurzamen van Greenport Venlo. Het gebied heeft veel potentie voor duurzame opwekking en levering van energie. Voor Alliander is dit een uitgelezen kans om onze ideeën in een groot gebied in de praktijk te brengen. Van het aanleggen van de infrastructuur tot en met opwek en levering. Ongeveer 40 procent van de energievraag in Greenport Venlo moet straks op duurzame wijze worden geproduceerd.

02 Stimuleren van de mobiliteit van de toekomst

200.000 elektrische voertuigen in 2020

Stichting e-laad.nl, een initiatief van netbeheerders, heeft de basis gelegd voor een publieke laadinfrastructuur in Nederland. Vanaf 2014 gaat de stichting verder als kennis- en expertisecentrum. Alliander gaat door met de ontwikkeling van een laadinfrastructuur voor de Nederlandse, Belgische en Duitse markt. Zo kunnen wij elektrische rijders betrouwbare, kosteneffectieve en slimme laadoplossingen bieden voor thuis, op het werk en onderweg.

Met het uitbreiden van de mobiliteitsactiviteiten leveren we een bijdrage aan onder meer het reduceren van de CO₂-uitstoot en het verduurzamen van het stedelijk vervoer. Samen met de automobielbranche, overheden, serviceproviders en netbeheerders ontwikkelen we uniforme standaarden voor aansluitingen en voor de verrekening van elektriciteit. Elektrische rijders in Arnhem gaan we in 2014 voorzien van een uitgebreidere openbare laadinfrastructuur. We leveren, exploiteren, beheren en onderhouden alle laadpalen in de stad.

03 Duurzaam wonen wordt realiteit

1.000 woningen verduurzamen in 2014

We willen er voor zorgen dat huiseigenaren de regie hebben over hun energierekening. Het verduurzamen van de woning staat hierbij centraal. Daarom bieden we hulp aan bij onder meer woningisolatie, de aanschaf van een HR-ketel, zonnepanelen of duurzame warmtepomp. Samen maken we van elk huis een comfortabel en duurzaam huis, met gelijkblijvende maandlasten. Een lokale adviseur helpt de bewoner bij elke stap in het proces. Vanaf het energiebesparingsadvies, het selecteren van lokale uitvoerders tot en met de uitvoering van de maatregelen. De bewoner maakt zelf een keuze voor de financier en kiest een aannemer en installateur uit de vooraf geselecteerde 'pool' van lokale uitvoerders. We werken intensief samen met lokale duurzame ondernemers en lokale duurzame energie-coöperaties aan de verduurzaming van de Nederlandse woningvoorraad.

Ons initiatief met duurzaam wonen bouwt voort op andere initiatieven, zoals 'Blok voor Blok' in Haarlem en 'Wijk in de Watten' in Apeldoorn. We zijn de pilotfase inmiddels ontgroeid, hebben ervaring opgedaan met de eerste klanten en gaan verder onder de nieuwe naam Hoom. Bij het aantreden van een nieuwe fase, het opbouwen van een duurzaam bedrijf, hoort namelijk een naam die zegt waar het om gaat. Hoom, je thuis voelen in je huis.

Investerings 2014 in onze regio's

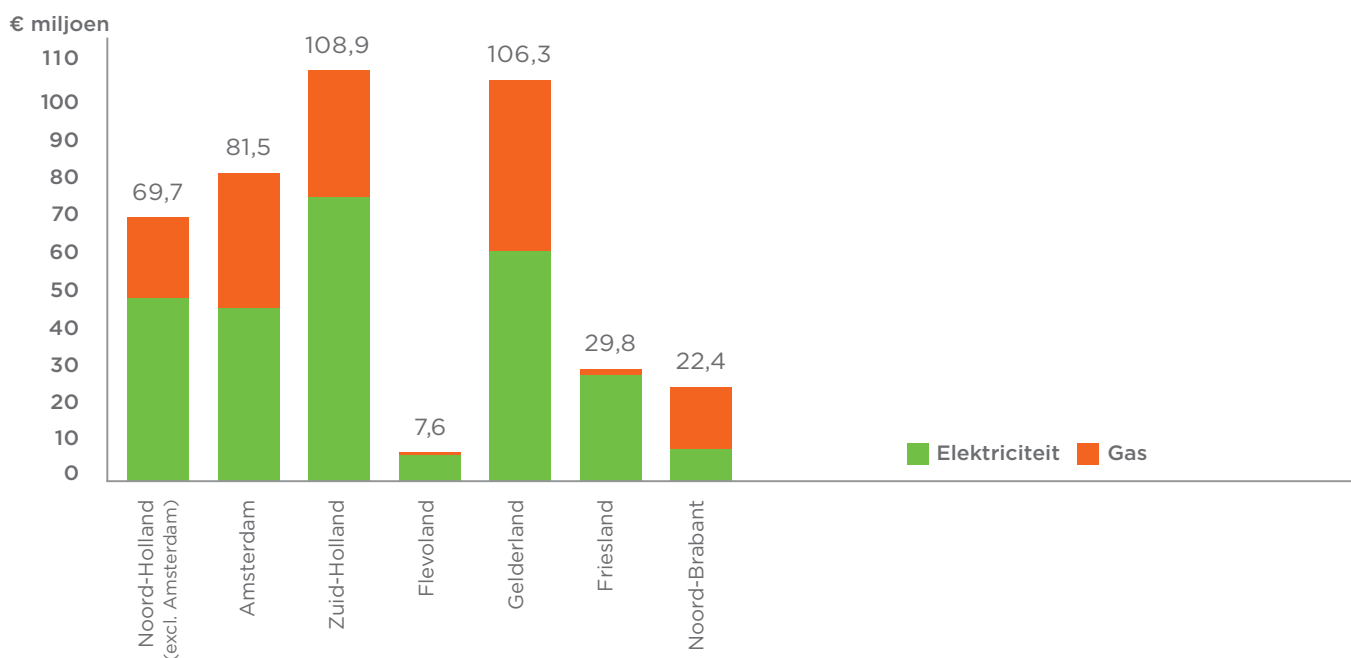

Per regio hebben we een prognose gemaakt van de benodigde investeringen in onze netwerken. Denk hierbij aan uitbreiding of vervanging van onze gas- en elektriciteitsnetten, het investeren in slimme meters en het aanleggen van intelligente netten.

Omdat er lokaal verschillen zijn in de energiebehoefte en de mogelijkheden voor energieopwekking, kiezen wij voor

een regionale aanpak. Onze acties voor het handhaven en verbeteren van de kwaliteit van de energienetten liggen vast in kwaliteits- en capaciteitsdocumenten (KCD's). Deze worden ingediend bij de Autoriteit Consument & Markt.

We ondersteunen klanten in de regio's bij hun (duurzame) energievraagstukken.

Disclaimer

Indien in dit jaarplan wordt gesproken over 'wij', 'Alliander', 'het bedrijf', 'de onderneming', 'de Alliander-groep' of vergelijkbare uitdrukkingen, dan worden daarmee Alliander N.V. en zijn dochterondernemingen bedoeld. Waar wordt gesproken over Liander refereert dit aan de netbeheerder Liander N.V. en zijn dochterondernemingen. Indien in dit jaarplan wordt gesproken over Endinet refereert dit aan de Endinet-groep en zijn dochterondernemingen. Indien wordt gesproken over Liandon, wordt Liandon N.V. bedoeld. Data zoals opgenomen in dit jaarplan 2014 zijn gebaseerd op de in september/oktober 2013 gemaakte jaarplannen van de bedrijfsonderdelen.

Januari 2014
Tweede druk

Alliander N.V.

Bezoekadres:
Utrechtseweg 68, 6812 AH Arnhem
Postadres:
Postbus 50, 6920 AB Duiven
info@alliander.com
www.alliander.com

Uitgave © Alliander N.V.

